

Zorgboek
PENTA College CSG Godfried Richter
2016-2017

Inhoud

	Blz.
Voorwoord	3
Deel I Uitgangspunten	4
Uitwerking van de uitgangspunten	5
Onderwijs: kennis en vaardigheden	5
Leerlingbegeleiding: breed met grenzen	5
Visie op leerlingbegeleiding	6
Deel II Beschrijving van de structuur van onderwijs en begeleiding voor alle leerlingen	7
1. Pedagogisch klimaat	7
2. Didactisch klimaat en onderwijsaanbod	7
3. Toetsing	7
4. Onderwijsniveaus	8
5. Resultaatgebieden leerlingbegeleiding	8
6. Kwaliteitszorg	8
7. Mentoraat	9
8. Studiebegeleiding	9
9. Sociaal-emotionele begeleiding	10
Speciale leerlingbegeleiders	10
Homoseksualiteit	10
Vertrouwenspersoon klachten	10
Externe deskundigen	10
Aanmelden bij Schoolmaatschappelijk werk	11
Zorgadviesteam (ZAT)	11
10. Keuzebegeleiding	12
11. Het kwadrantenmodel	12
Deel III Onderwijs en begeleiding van leerlingen met specifieke leer- en begeleidingsvragen	13
1. Toelating en afwijzing van leerlingen	13
2. Toelatingscommissie	14
3. Medische gegevens	14
4. Teamvergadering “bijzondere leerlingen”	14
5. Leerlinggebonden financiering	14
6. Zorgbudget Samenwerkingsverband	14
7. Specifieke leer- en begeleidingsvragen	15
Dyslexie	15
Faalangst	15
Structuurproblemen	15
Dyscalculie	15
Langdurig zieke leerlingen	16
Leerlingen met een lichamelijke handicap	16
Leerlingen met een gedragsstoornis en/of een psychiatrisch probleem	16

Deel IV De organisatie van de begeleiding	17
Het team	17
Taken en functies onderwijzend personeel	17
Taken en functies onderwijsondersteunend personeel	18
Deskundigheidsbevordering	18
Personeelszorg	18
Klassensamenstelling- en grootte	18
Plaatsing en bevordering	18
Contacten met ouders	19
Administratie van begeleidingsgegevens	19
Testen en toetsen	20
Bijlagen	21
Bijlage 1, Dyslexieprotocol	21
Bijlage 2, Dyslexiebegeleiding	22
Bijlage 3, Faalangstreductietrainingen	26
Bijlage 4, Overzicht van personen die betrokken zijn bij de leerlingbegeleiding	27
Bijlage 5, Zorgplan SWV Voorne Putten / Rozenburg	29

Voorwoord

Deze notitie beschrijft de leerlingbegeleiding op Godfried Richter, zoals deze op het moment van schrijven functioneert. In feite wordt hiermee een stadium in een ontwikkelingsproces beschreven. Terugkijkend kunnen we constateren dat de leerlingenzorg in de voorbije decennia een zekere professionalisering heeft doorgemaakt. Niet alleen gaat er meer tijd en aandacht uit naar de begeleiding van leerlingen dan voorheen, maar ook de deskundigheid is toegenomen, zowel bij 'gemiddelde' docent als bij de specialisten in de school.

Belangrijke factoren in dit proces zijn aan de aanbodzijde de toegenomen kennis van allerhande oorzaken van leer- en gedragsproblemen en aan de vraagzijde de groeiende behoefte aan een op maat gesneden begeleiding van leerlingen. De verwachting lijkt gerechtvaardigd dat deze ontwikkeling zich verder zal doorzetten. De school moet zich hierbij afvragen hoe ver haar mogelijkheden reiken, anders geformuleerd: waar liggen de grenzen van de zorg die de school kan bieden?

Het is de bedoeling van deze notitie om alle betrokkenen duidelijkheid te verschaffen over het zorgaanbod van dit moment, de onderliggende visie en ambities en de ontwikkelpunten voor de nabije toekomst. Sinds 2012 is er een versterkt aanbod op het gebied van reken- en taal onderwijs.

Met alle andere scholen van voortgezet onderwijs op Voorne Putten Rozenburg werkt Godfried Richter samen aan het Passend onderwijs vorm te geven. Dit wordt begeleid vanuit het samenwerkingsverband VO Voorne Putten/Rozenburg. Meer hierover op de sites www.rijksoverheid.nl/passend-onderwijs en www.onssamenwerkingsverband.nl.

Deel I Uitgangspunten

PENTA college CSG Godfried Richter is een school

- waar de verwerving van kennis en vaardigheden een belangrijke plaats inneemt,
- waar het behalen van een passend diploma als een belangrijk doel wordt gezien en
- waar leerlingen zo snel mogelijk op het voor hen juiste niveau worden geplaatst.

PENTA college CSG Godfried Richter is een school

- waar overwegend theoretisch onderwijs wordt verzorgd dat aansluit bij de belangstelling en de capaciteiten van leerlingen en
- waar leerlingen worden toegelaten met een leer- en begeleidingsvraag waarvan de school denkt dat zij hieraan op verantwoorde wijze tegemoet kan komen.

PENTA college CSG Godfried Richter is een school

- waarin de medewerkers samen de verantwoordelijkheid dragen voor het onderwijs aan en de begeleiding van leerlingen en
- waarin de medewerkers elkaar ondersteunen en ondersteund worden door specialisten.

Uitwerking van de uitgangspunten

Onderwijs: kennis en vaardigheden

De school ziet de leerling als een jongere met unieke talenten en wil graag helpen deze te ontplooiën. Zij zoekt hierbij een goed evenwicht tussen kennis, vorming en vaardigheden en een goede samenhang van deze onderdelen.

Het bieden van onderwijs is de kerntaak van de school. De school ziet het als haar taak dit onderwijs zo aan te bieden dat van de leerlingen die worden toegelaten er zoveel mogelijk gediplomeerd de school verlaten.

Leerlingen die toegelaten zijn, worden op grond van het advies van de basisschool ingedeeld in klassen die zo goed mogelijk aansluiten bij hun capaciteiten. In het algemeen kiest de school ervoor om min of meer homogene klassen te vormen, waarbij de dakpanconstructie (dubbel-niveau-klassen) ervoor moet zorgen dat leerlingen de gelegenheid krijgen om uit te zoeken welk niveau het beste bij hen past.

De vorderingen van de leerlingen in de onderbouw worden gevolgd met behulp van proefwerken en in de bovenbouw met gemeenschappelijke toetsen volgens het programma van toetsing en afsluiting (PTA). De studieresultaten worden niet alleen gezien als een beoordeling van de leerlingen, maar ook als een beoordeling van het werk van de school en haar medewerkers. Het niveau wordt geborgd door overleg en samenwerking met de PENTA vakgroep en in het bijzonder de Scala vakgroep voor H/A en de Bahûrim vakgroep voor de mavo afdeling.

Leerlingbegeleiding: breed met grenzen

De school streeft ernaar goed onderwijs te bieden voor al haar leerlingen. Goed onderwijs start altijd bij een goed pedagogisch klimaat. In sommige groepen zal dat een grotere inzet vragen dan in andere. Indien leerlingen extra aandacht of voorzieningen nodig hebben om dit doel te bereiken, zal de school zoveel als mogelijk hieraan tegemoet komen. Telkens zal de vraag beantwoord moeten worden of de school in staat is aan de specifieke leerbehoeften van de leerling tegemoet te komen. De school kent namelijk haar grenzen in de breedte van het aannamebeleid en de diepgang van het zorgaanbod.

Bij bijzondere zorgvragen zal een afweging gemaakt kunnen worden: kan op deze zorgvraag ingegaan worden of gaat dat de deskundigheid van de medewerkers of de kracht van de organisatie te boven? Indien de zorgvraag van de leerling het zorgaanbod van de school overstijgt, kan de school verwijzen naar een school met een passend(er) zorgaanbod.

De antwoorden op deze vragen zijn geen absoluut gegeven maar zullen veranderen naarmate de deskundigheid van de medewerkers en de flexibiliteit van de organisatie verandert. Zo heeft de school de afgelopen jaren voor de uitdaging gestaan om een antwoord te geven op bijzondere zorgvragen van leerlingen met een rugzakje.

Omdat het gedrag van een leerling maar voor een deel door de school gezien en beïnvloed wordt, zoekt zij telkens naar samenwerking met de ouders (verzorgers) van de leerlingen en maatschappelijke organisaties.

Visie op leerlingbegeleiding

Godfried Richter kiest voor een geïntegreerde leerlingbegeleiding. Dit wil zeggen dat de diverse soorten begeleiding (studiebegeleiding, sociaal-emotionele begeleiding, keuzebegeleiding) zoveel mogelijk plaatsvinden in de eerste lijn. Begeleiding is niet zoals vroeger iets extra's dat de school aanbiedt als taak van de mentor, de teamleider, de speciale leerlingbegeleider of de decaan. Het is een onderdeel van de taak van iedere docent.

Wie in het voorgezet onderwijs werkt, moet zich niet alleen de vraag stellen 'Wil ik dit vak doceren?' maar ook de vraag: 'Wil ik jongeren begeleiden, niet alleen in hun rol als leerling maar als totale persoon?'

Inmiddels wordt algemeen aanvaard dat cognitie alleen niet voldoende is. Emoties zijn noodzakelijk voor het goed functioneren van de cognitie. Kennis, vaardigheden, emotie en motivatie vormen een onlosmakelijk geheel. Dat betekent dat de leerling en niet in de eerste plaats de leerstof centraal zal moeten staan en dat docenten vaardigheden dienen te ontwikkelen om rekening te houden met verschillen tussen leerlingen. Docenten kunnen dit niet alleen, zij zullen elkaar hierbij moeten ondersteunen. Mede door de kleinschaligheid van de school, bestaat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het leer- en ontwikkelingsproces van die leerlingen.

Leerlingbegeleiding is dus niet de verantwoordelijkheid van één persoon en bovendien geen actie die los staat van de dagelijkse lespraktijk. Docenten werken samen in een structuur waarin de leerling centraal staat: het schoolteam. De begeleiding is gericht op het totale leer- en ontwikkelingsproces van de leerlingen: de school streeft een evenwichtige ontwikkeling bij leerlingen na bij het zich eigen maken van de leerstof, het verwerven van cognitieve vaardigheden, het in sociaal en emotioneel opzicht steeds vaardiger worden en het uitzetten van de eigen onderwijs- en arbeidsloopbaan.

Bij geïntegreerde leerlingbegeleiding is elke medewerker tevens begeleider, werkt dus in de eerste lijn en werkt samen in het schoolteam. Het schoolteam kan een beroep doen op het Zorgteam (tweede lijn) en externe deskundigen (derde lijn) voor consultatie over problemen van leerlingen of groepen.¹

¹ Ontleend aan: Miriam van Etteger – van der Weijden, Riet Fiddelaers-Jaspers e.a., *Werken met kernteams, een basis voor geïntegreerde leerlingbegeleiding* (KPC).

Deel II Beschrijving van de structuur van onderwijs en begeleiding voor alle leerlingen

1. Pedagogisch klimaat

Op Godfried Richter wordt met nadruk gestreefd naar een goed pedagogisch klimaat. Dit betekent dat leerlingen zich sociaal-emotioneel en fysiek veilig moeten voelen. Godfried Richter ontving in 2011 voor het eerst het certificaat "De veilige school" en heeft sindsdien dit veiligheids-niveau weten te handhaven. Alle medewerkers binnen de school proberen dit onder meer te bereiken door:

- Leerlingen aandacht te geven,
- Duidelijke regels te handhaven,
- Pestgedrag tegen te gaan,
- Problemen vroegtijdig te signaleren en te communiceren.

Tijdens hun middelbare schoolloopbaan maken leerlingen een belangrijke geestelijke, lichamelijke en emotionele ontwikkeling door die niet zelden stormachtig verloopt. Dit maakt hen tot een kwetsbare leeftijdsgroep. Het is belangrijk dat zij zich niet alleen thuis maar ook op school geborgen weten.

Aan de sociaal-emotionele ontwikkeling wordt in de onderbouw speciale aandacht besteed. In de vormingsuren worden emoties rond faalangst, haat, liefde, pesten, etc. bespreekbaar gemaakt en worden op een speelse manier waarden en normen aan de orde gesteld. De leerlingen worden begeleid naar een steeds grotere eigen verantwoordelijkheid. In de bovenbouw komt deze onder meer tot uiting komt in studiewijzers, programmaplanners, handelingsdelen, praktische opdrachten, sectorwerkstuk, waarbij een beroep wordt gedaan op vaardigheden als plannen, zelfdiscipline en samenwerken. Leerlingen maken ook hierin een verschillende ontwikkeling door. De een is veel vroeger zelfstandig dan de ander. Vakdocenten en mentoren zien het als hun taak om leerlingen hierin te begeleiden en daarbij rekening te houden met de verschillen tussen leerlingen. De effectieve leerling besprekingen waarbij de hulpvraag van de leerlingen in kaart gebracht wordt, levert hierbij een belangrijke bijdrage.

2. Didactisch klimaat en onderwijsaanbod

Ook in de wijze waarop het onderwijs wordt aangeboden, probeert de school tegemoet te komen aan de sterk uiteenlopende leerbehoeften van al haar leerlingen. De school maakt een gestage ontwikkeling door in de richting van een meer activerende didactiek met een accent op samenwerkend leren. Het team zoekt naar mogelijkheden om zowel qua inhoud (projecten) als didactiek (gemeenschappelijke aanpak van studievaardigheden) samenhang te brengen tussen de vakken. Het onderwijsaanbod is gevarieerd. De school biedt onderwijs voor Mavo en voor Havo-Vwo onderbouw.

3. Toetsing

In de toetsing (waaronder schriftelijke toetsen, mondelinge beurten, spreekbeurten, werkstukken, praktische opdrachten, enz.) worden zowel kennis als vaardigheden beoordeeld. In de schriftelijke toetsen wordt, naar analogie van bepaalde intelligentietoetsen, gestreefd naar een evenwichtige verdeling van de vaardigheden opnemen, begrijpen en toepassen. De toetsen hebben een determinerend én een diagnostisch karakter.

Docenten hebben de cursus RTTI gevolgd. In bijzondere gevallen, bijvoorbeeld bij dyslectische leerlingen, wordt er afgeweken van de reguliere toetsing. In de onderbouw wordt gewerkt met de “ 1 blik “ agenda die speciaal is ontworpen is om (huis)werk vooruit te (leren) plannen. In de bovenbouw wordt gewerkt met een programmaplanner en/of een programma van toetsing en afsluiting (PTA) waarin per vak een omschrijving wordt gegeven van toetsen, handelingsdelen en praktische opdrachten. In het kader van het schoolexamen maken de leerlingen ook een sectorwerkstuk.

4. Onderwijsniveaus

De leerlingen die worden toegelaten op Godfried Richter worden geacht uiteindelijk examen te kunnen doen in een van de volgende onderwijssoorten:

- Mavo – middelbaar algemeen vormend onderwijs
- Havo – voorbereidend op hoger beroepsonderwijs
- Vwo – voorbereidend op wetenschappelijk onderwijs

Waarbij de leerlingen voor Havo en Vwo na klas 3 overstappen naar PENTA college Scala in Spijkenisse of soms naar een andere Havo school in de omgeving.

5. Resultaatgebieden leerlingbegeleiding

In de leerlingbegeleiding streeft de school de volgende resultaten na:

1. Sociaal-emotionele begeleiding

- In de klas heerst een goede sfeer/ een veilig leer- en leefklimaat.
- Leerlingen met sociaal-emotionele problemen worden tijdig opgevangen en begeleid.
- Er is een goede verhouding tussen leerlingen en docenten.

2. Studiebegeleiding

- Leerlingen zijn gemotiveerd om naar beste kunnen te presteren.
- Leerlingen hebben een goede werkhouding en beschikken over de nodige studievaardigheden.
- Leerlingen worden naar het voor hen juiste niveau bevorderd.

3. Oriëntatie op studie en beroep.

- Leerlingen verdiepen zich in vervolgoopleidingen en beroepen.
- Leerlingen denken na over hun interesses en capaciteiten.

4. Communicatie

- Met de leerlingen, hun ouders, vakdocenten, leden van het onderwijsteam, leerlingbegeleiders (mentoren, teamleiders, decanen, etc.) directie en conciërges wordt goed en tijdig gecommuniceerd over eventuele problemen op het gebied van studie, welzijn, fysieke veiligheid en loopbaanoriëntatie.

6. Kwaliteitszorg

Het is lastig om te weten te komen of de hierboven beschreven resultaten worden bereikt. Men kan zich hiervan echter wel een idee vormen aan de hand van de reacties van leerlingen, collega's en ouders. Weliswaar zijn deze subjectief, maar samen geven ze vaak een aardige indicatie van het bereikte resultaat. Met behulp van instrumenten van kwaliteitszorg (zoals zelfevaluaties, 360 graden feedback en leerlingenenquêtes) kunnen begeleiders en schoolleiding het beeld zoveel mogelijk objectiveren.

Het beoordelen van de resultaten van de leerlingbegeleiding zal dus vooral de vorm aannemen van een onderzoek naar de tevredenheid van leerlingen, ouders, docenten en overige interne en externe leerlingbegeleiders.

Op dit punt scoort Godfried Richter al jaren heel hoog. Het is aanzienlijk lastiger om vast te stellen in hoeverre de leerlingbegeleiding een bijdrage levert aan het rendement van de school qua onderwijsresultaten. Dit is echter, naast het bewaken en verbeteren van het welbevinden van leerlingen als een doel op zichzelf, wel degelijk een belangrijk doel van een onderwijsinstelling. Het maken van een nuchtere kosten-baten-analyse waarbij de geïnvesteerde middelen worden afgewogen tegen de opbrengsten is van wezenlijk belang bij het maken van afgewogen keuzes ten aanzien van de besteding van de schaarse middelen.

7. Mentoraat

De begeleiding is in de eerste plaats een (gemeenschappelijke) verantwoordelijkheid van de vakdocenten, die hierin ondersteund worden door mentoren, decanen en het Zorgteam (teamleiders en specialisten). De mentor is de spil in de begeleiding. Hij of zij is aanspreekpunt voor leerlingen, ouders en collega's en verzorgt de vormingslessen in de onderbouw, die zowel de sociaal-emotionele vorming als het ontwikkelen van studievoordigheden omvat. De mentor geeft in de onderbouw aandacht aan de sociaal-emotionele ontwikkeling. Hiervoor gebruikt hij o.a. de methode Leefstijl in de onderbouw. Leerlingen leren op een bewuste manier met elkaar om te gaan door zichzelf positief op te stellen en elkaar op respectvolle wijze aan te spreken. De lessen hebben een positief effect op het welbevinden van leerlingen in de klas en dit versterkt hun zelfvertrouwen en verbetert hun leerresultaten. In deze lessen is er bijzondere aandacht voor het pestprotocol. De mentormomenten in de bovenbouw bestaan in veel gevallen uit het voeren van begeleidingsgesprekken met leerlingen. Daarnaast onderhoudt de mentor contacten met onder andere ouders, collega's, decaan en het Zorgteam. In overleg met leerlingen (én ouders) kan een hulpvraag ingebracht worden in de ELB (Effectieve Leerling Bespreking). De mentor bespreekt het advies en/of de opdracht daarna weer met de leerling en eventueel de ouders.

8. Studiebegeleiding

Het docententeam ziet het als haar taak leerlingen te motiveren, een goede werkhouding en studievoordigheden bij te brengen en de leerlingen zo snel mogelijk op het juiste onderwijsniveau geplaatst te krijgen. Hiertoe zet het team de volgende instrumenten in:

- De vaklessen;
- Toetsen, waaronder begrepen mondelinge en schriftelijke overhoringen, luistertoetsen, spreekbeurten, repetities, gecoördineerde proefwerken, werkstukken, etc;
- De mentorlessen in de brugklas (algemene studievoordigheden/plannen);
- De schoolvragenlijst + SSAT;
- Het leerlingvolgsysteem waarin alle binnen het kwadrantenmodel relevante gegevens zijn opgenomen, zoals: Citoscore, uitslag en interpretatie intelligentietest (NIO), vertrouwelijke gegevens, gespreksnotities, etc.;
- De absenten- en telaarcomersregistratie;
- Gesprekken met leerlingen en ouders;
- Permanente cijferreportages aan leerlingen en ouders via het internet;
- Leerlingbesprekingen (individuele leerlingbesprekingen, groepsbesprekingen in de ELB) en rapportvergaderingen;
- Studiesteunlessen (Nederlands/begrijpend lezen, wiskunde, Engels, Frans, Duits, begeleiding van dyslectische leerlingen, begeleiding van faalangstige leerlingen);
- Studiebegeleidingsuur (SBU) voor leerlingen uit klas 2;
- Leerlingen uit de onderbouw hebben wekelijks een extra uur rekenen en taal. In verband met de 'subsidie leertijd uitbreiding' van de gemeente Rotterdam. In klas 3 en 4 staat ook een uur rekenen op het rooster. Zie lessentabel.

9. Sociaal-emotionele begeleiding

Bij de sociaal-emotionele begeleiding is relatie een kernbegrip. De docenten zien het als hun taak om een goede verhouding te bevorderen tussen leerlingen onderling en tussen leerlingen en docenten. Tevens trachten zij vroegtijdig sociaal-emotionele problemen te signaleren waarvan de oorzaak buiten de school ligt.

Bij de sociaal-emotionele begeleiding wordt gebruik gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Vaklessen en mentorlessen,
- Buitenroosteractiviteiten zoals disco-avonden, excursies en Kerstgala
- Gesprekken met leerlingen en ouders,
- Leerlingbesprekingen,
- Schoolvragenlijst en SSAT
- Opstellen pestprotocol,
- Leerlingvolgsysteem,
- Absenten en telaarcomersregistratie,
- Voorlichting over alcohol, drugs, tabak en seksualiteit, ondersteund door externe deskundigen als de schoolmaatschappelijk werker en de schoolverpleegkundige. School werkt met het preventie programma "De gezonde school en genotsmiddelen" van Youz, het jongerenwerk van Bouman GGZ met voorlichtingsavond, een jaarlijkse reeks lessen en een beleidsplan.
- Het jaarlijkse gezondheidsonderzoek van de GGD in klas 1,
- Doorverwijzing naar het Zorgteam en derdelijns functionarissen (SMW – SVK).

Speciale leerlingbegeleiders

Leerlingen met ernstige sociaal-emotionele problemen kunnen terecht bij de speciale leerlingbegeleiders. Naast de teamleider is er een teamlid dat hiervoor tijd beschikbaar gesteld heeft gekregen en over een zekere deskundigheid beschikt. De speciale leerlingbegeleiders werken volgens een bepaald protocol en kunnen op elkaar terugvallen voor intervisie. In een aantal gevallen wordt doorverwezen naar externe deskundigen zoals de schoolverpleegkundige en de schoolmaatschappelijk werker. Beide zijn lid van het ZAT (Zorg Advies Team)

Homoseksualiteit

Uitgangspunt is dat de school een veilige school moet zijn voor iedereen en dat wij homoseksualiteit respecteren. Dit moet ook in de dagelijkse omgang tot uitdrukking komen. Daarom wordt bij het vak levensbeschouwing aandacht geschonken aan homoseksualiteit in het kader van het onderwerp 'relaties'. Maar ook in het mentoraat komt dit onderwerp ter sprake.

Vertrouwenspersoon klachten

Er is een interne vertrouwenspersoon met betrekking tot klachten. Hier kunnen leerlingen, ouders en personeelsleden terecht met klachten van vertrouwelijke aard.

Externe deskundigen

Op school houdt de schoolmaatschappelijk werkster wekelijks spreekuur. Leerlingen kunnen naar haar worden doorverwezen of zelf het initiatief nemen voor een gesprek. De schoolverpleegkundige houdt geen spreekuur maar is wel op afroep beschikbaar.

Aanmelden bij het schoolmaatschappelijk werk

De aanmelding bij het schoolmaatschappelijk werk gebeurt zoveel mogelijk met medeweten van ouders. Indien een leerling jonger is dan 12 jaar is toestemming van zijn ouders of wettelijke vertegenwoordigers vereist. Tenzij er zwaarwegende bezwaren zijn die de veiligheid van de leerling in gevaar brengen.

Een leerling van 16 jaar en ouder kan zelfstandig contact opnemen met een schoolmaatschappelijk werker, zonder toestemming van zijn ouders of wettelijk vertegenwoordigers. Mocht de schoolmaatschappelijk werker contact willen met de ouders, dan moet deze toestemming vragen aan de leerling.

Een leerling tussen de 12 en 16 jaar kan wel zelfstandig contact opnemen met het schoolmaatschappelijk werk, maar zijn ouders of wettelijke vertegenwoordigers moeten geïnformeerd worden. Dit kan overgelaten worden aan de leerling zelf of de schoolmaatschappelijk werker namens de leerling.

Alle informatie over een leerling (jonger dan 16 jaar) kan altijd zonder meer aan de ouders worden verstrekt zonder toestemming van deze leerling. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met de veiligheid van de leerling.

Bovenstaande informatie in acht nemend moet een verwijzing naar het schoolmaatschappelijk werk als volgt verlopen:

- Een leerling bespreekt de problemen met zijn mentor.
(Het is ook goed mogelijk dat er zorgen zijn van de mentor over de leerling, waarbij dan eerst de zorgen over het kind met ouders besproken wordt en daarna pas een aanmelding bij het schoolmaatschappelijk werk gedaan wordt)
- De mentor overlegt met de teamleider en met de schoolmaatschappelijk werkster of een verwijzing naar het schoolmaatschappelijk werk op zijn plaats is.
- De mentor informeert in overleg met de teamleider (indien mogelijk) de ouders over de problemen en bespreekt een verwijzing naar het schoolmaatschappelijk werk.
- De mentor verwijst de leerling naar het schoolmaatschappelijk werk.
- Indien de leerling gebruik wil maken van het schoolmaatschappelijk werk, dan bespreekt de mentor met de leerling of ouders geïnformeerd kunnen worden (als dat niet al is gedaan), waarbij het uitgangspunt moet zijn dat de veiligheid van het kind gegarandeerd is.
- Als contact opnemen met ouders niet mogelijk is vanwege het feit dat de veiligheid van de leerling in het gevaar komt, dan bespreekt de schoolmaatschappelijk werker met de leerling hoe nu verder, afhankelijk van bovengenoemde leeftijdsriteria.

Zorgadviesteam (ZAT)

In sommige gevallen kan het nodig zijn een bepaalde problematiek multidisciplinair aan te pakken. De problemen van een leerling worden dan in gezamenlijk overleg door verschillende deskundigen besproken: door interne leerlingbegeleiders zoals de teamleider en externe hulpverleners zoals de schoolverpleegkundige, de schoolmaatschappelijk werker, de leerplichtambtenaar en de buurtagent. De ouders moeten hiervoor vooraf toestemming verlenen.

10. Keuzebegeleiding

Bij de keuzebegeleiding gaat het erom dat leerlingen zich oriënteren op enerzijds hun eigen interesses en mogelijkheden en anderzijds op de verschillende studie- en beroepsperspectieven. Op basis hiervan maken zij een bewuste keuze voor een sector of een profiel, voor vrij te kiezen vakken. Docenten besteden hier aandacht aan in hun vaklessen, mentoren in de keuze- en begeleidingslessen. Daarnaast voert de decaan gesprekken met leerlingen en, indien nodig, met hun ouders. Voorafgaande aan de sector- en profielkeuze krijgen de ouders hierover informatie aangereikt op een voorlichtingsavond. Bovendien bezoeken de leerlingen in de loop van het jaar verschillende bedrijven en scholingsmarkten.

Op verzoek van leerlingen en bij mogelijk gevaar voor vroegtijdig schoolverlaten kan een verzoek gedaan worden op begeleiding door het schoolloopbaanteam van het mbo.

11. Het kwadrantmodel

Bij de leerlingbegeleiding wordt getracht zoveel mogelijk aspecten te betrekken. Het kwadrantmodel is hierbij behulpzaam. Bij elke leerlingbespreking wordt zoveel mogelijk gekeken naar de vier kwadranten.

<p style="text-align: center;">CAPACITEITEN (kunnen)</p> <p>De intellectuele mogelijkheden van een leerling, gemeten aan de hand van een intelligentietest.</p>	<p style="text-align: center;">PERSOONSONTWIKKELING (willen)</p> <p>De (para)medische en sociaal-maatschappelijke leerbelemmerende factoren, zoals die uit de rapporten naar voren komen. Het emotioneel functioneren van de leerling, gemeten aan de hand van bijvoorbeeld de Schoolvragenlijst.</p>
<p style="text-align: center;">SCHOOLPRESTATIES (presteren)</p> <p>De werkelijke prestaties van de leerling, zoals de cijfers voor toetsen en praktische opdrachten.</p>	<p style="text-align: center;">SCHOOLGEDRAG (doen)</p> <p>Het gedragsmatig functioneren van een leerling zoals dat door de docenten wordt waargenomen en zo mogelijk gemeten.</p>

Deel III Onderwijs en begeleiding van leerlingen met specifieke leer- en begeleidingsvragen

1. Toelating en afwijzing van leerlingen

Bij een aanmelding worden de onderwijskundige en pedagogische vragen van de aangemelde leerling zorgvuldig in kaart gebracht en doorgenomen om te bezien of de school in staat is de juiste antwoorden op de specifieke leer- en zorgvragen van de betrokken leerling te bieden. Het belang van de leerling en de mogelijkheden van de school om het ontwikkelingsproces van de leerling te ondersteunen, staan hierbij centraal. Het besluit de leerling al dan niet toe te laten, wordt genomen in de toelatingscommissie.

De globale criteria voor de aanname van de leerlingen zijn:

Lichamelijke handicaps	Kinderen met visuele, gehoor- en spraakproblemen en met lichamelijke handicaps, zijn binnen redelijke grenzen toelaatbaar. In specifieke gevallen beslist de toelatingscommissie.
Sociaal-emotionele problematiek	In beginsel worden geen kinderen toegelaten met zeer ernstige gedragsproblemen. Leerlingen die opzettelijk schade toebrengen (toegebracht hebben) aan medeleerlingen en/of personeel worden afgewezen of verwijderd.
Specifieke leer- en begeleidingsvragen	Leerlingen met een specifieke leer- en begeleidingsbehoefte worden toegelaten mits de school in staat is de benodigde zorg te bieden. Openheid en tijdige en volledige rapportage zijn dan voorwaarden voor toelaatbaarheid. Bij groei van de problematiek kan er alsnog verwijzing plaatsvinden.

De toelatingscommissie houdt onder meer rekening met de volgende factoren:

- de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de school;
- voorzieningen in de school zoals stoellift, invalidentoilet, apparatuur;
- de diagnose;
- het handelingsplan;
- de in de school aanwezige deskundigheid;
- de tijd die de begeleiding van een leerling kost;
- de voorgeschiedenis van de leerling (regulier of speciaal onderwijs);
- het oordeel daarover van de toeleverende school;
- de veiligheid van medeleerlingen;
- eventuele verstoring van het leerproces van medeleerlingen;
- eventuele toekenning van een rugzakje / arrangement.

In sommige gevallen zal de specifieke leer- en/of begeleidingbehoefte zich pas na de toelating voordoen. In die situatie moet aanvullend onderzoek plaats vinden, om te kijken of de school aan de specifieke leerbehoefte kan voldoen. Soms kan met behulp van externen aan de specifieke behoefte voldaan worden. Indien de school niet in staat is om een

adequaat antwoord te geven op de behoefte van de leerlingen, kan doorverwijzing plaats vinden naar een school die wel aan de behoefte kan voldoen.

Een dergelijk besluit van de toelatingscommissie vindt altijd plaats in intensief overleg met de leerling, de ouders en eventuele externe specialisten of andere scholen.

2. Toelatingscommissie

De toelatingscommissie beslist over de toelating van leerlingen tot de school. Zij bestaat uit de vestigingsdirecteur, de teamleider en de RT-er.

Leerlingen worden toegelaten na aanmelding door de ouders op basis van de beoordeling van:

1. Het advies van de basisschool
2. De wens van de ouders
3. De gegevens uit het Onderwijskundig rapport, aangevuld met gegevens van de intern begeleider en/of groepsleerkracht basisschool
4. De score van de CITO-eindtoets
5. De didactische gegevens in verband met mogelijke leerachterstanden vanuit het leerlingvolgsysteem van de basisschool.
6. Schoolverlatersonderzoek / intelligentiegegevens: NIO en drempelonderzoek
7. Gegevens over het sociaal emotioneel functioneren: NPVJ
8. Bespreking teamleider, remedial teacher en basisschool
9. Waar nodig extra oudergesprek vóór aanname.

3. Medische gegevens

Op het aanmeldingsformulier kunnen ouders aangeven dat hun kind een medisch probleem heeft. Ter informatie van docenten en onderwijsondersteunend personeel wordt dit opgenomen in de vertrouwelijke gegevens. Indien van toepassing wordt hierin kort aangegeven hoe in voorkomende gevallen gehandeld kan worden.

4. Teamvergadering “bijzondere leerlingen”

Aan het begin van het cursusjaar worden docenten geïnformeerd over de specifieke behoeften van leerlingen met een handicap. Begeleiders Passend Onderwijs (BPO), interne begeleiders en eventueel ouders vertellen over de achtergronden van de handicap en de manier waarop er in het onderwijs rekening mee kan worden gehouden.

5. Leerlinggebonden financiering

Door het overheidsbeleid om leerlingen met een handicap zoveel mogelijk te integreren in het reguliere onderwijs heeft de school in toenemende mate te maken gekregen met leerlingen die in aanmerking komen voor lwoo (leerwegondersteuning) ouder of een onderwijs arrangement. Deze ontwikkeling heeft ertoe geleid dat er tijd moest worden vrijgemaakt voor het aanvragen van lwoo en het, in overleg met leerlingen, ouders en begeleider passend onderwijs, opstellen van handelingsplannen. De teamleider coördineert en evalueert de begeleiding. In overleg met de leerling, ouders en ambulante begeleider zorgt hij voor bijstelling van handelingsplannen.

6. Zorgbudget Samenwerkingsverband

Per 2014 gelden de bekostigingsafspraken van samenwerkingsverband VPR in verband met de Wet Passend Onderwijs.

7. Specifieke leer- en begeleidingsvragen

Dyslexie

Leerlingen in klas 1 worden door de school gescreend op dyslexie en zonodig getest door een extern bureau. Leerlingen die aangemeld worden met een dyslexieverklaring hebben vanaf de start van het jaar toegang tot de vastgestelde faciliteiten. Leerlingen die aangemeld worden met de indicatie "mogelijk dyslexie" worden, indien mogelijk, voor de zomervakantie gescreend. Als er dyslexie wordt vastgesteld, komt de leerling (desgewenst) in aanmerking voor een aantal faciliteiten zoals:

- Een training, waarin de leerlingen leren hoe zij met dyslexie kunnen omgaan;
- Extra tijd bij toetsen (ook bij schoolexamen en centraal examen);
- Een vergroot lettertype bij toetsen, als de toets niet in Arial 12 is gemaakt;
- Een aangepaste norm bij schriftelijke toetsen van de Moderne Vreemde Talen in de onderbouw.
- De mogelijkheid in de bovenbouw bepaalde toetsen te maken met behulp van computer en/of Daisyfaciliteiten.

Van docenten wordt verwacht dat zij het probleem dyslexie serieus nemen en zoveel mogelijk rekening houden met de handicap.

In bijzondere gevallen voorziet de wet- en regelgeving in ontheffing van vakken of delen daarvan (bijvoorbeeld leesvaardigheid bij de moderne vreemde talen).

Voor een gedetailleerde beschrijving van de dyslexiebegeleiding: zie bijlage 1 en 2.

Faalangst

Op Godfried Richter wordt een training aangeboden aan leerlingen die op de een of andere wijze last hebben van faalangst: in de vormingsuren van klas 1 wordt met de leerlingen uitgebreid gesproken over gevoelens van onzekerheid en de manieren waarop je daar mee om kunt gaan, voor leerlingen uit klas 1, 2 en 3 is er een faalangstreductietraining en er is (op verzoek) begeleiding voor leerlingen met examenvrees (zie bijlage 3).

Structuurproblemen

Leerlingen die moeite hebben met het aanbrengen van structuur in hun werk worden begeleid door de vakdocenten en de mentor. De begeleiding is erop gericht de leerlingen structuur aan te bieden bij de aanpak van de leerstof. Docenten kunnen hierbij gebruik maken van een standaard handelingsplan (zie www.onssamenwerkingsverband.nl). Met behulp van de "1 Blik" agenda proberen we alle leerlingen een goede werkplanning aan te leren.

Deze agenda is in klas 1 en 2 verplicht onderdeel van het boekenpakket

Dyscalculie

Dyscalculie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de basisvaardigheden van het rekenen. Sinds 2010 is dyscalculie een erkende leerstoornis. Een leerling met dyscalculie kan op grond van artikel 55 van het Eindexamenbesluit in aanmerking komen voor 30 minuten extra tijd bij de eindexamens. De leerling moet hiervoor in het bezit zijn van een deskundigenverklaring, opgesteld door een orthopedagoog of psycholoog.

Bij de deskundigenverklaring wordt vaak ook een dyscalculieverklaring afgegeven, waarin staat welke hulp en voorzieningen de deskundige adviseert. De dyscalculieverklaring van leerlingen met zeer ernstige rekenproblemen, waarvan een dossier aanwezig is, kan een leerling recht geven op extra faciliteiten bij het maken van toetsen en schoolexamens, zoals tijdsverlenging bij toetsen waarbij rekenvaardigheid wordt gevraagd en het gebruik maken van een rekenmachine (ook in de les). In overleg tussen ouders, leerling en school worden hierover afspraken gemaakt.

Langdurig zieke leerlingen

Voor leerlingen die gedurende langere tijd ziek zijn, wordt het huiswerk (indien van toepassing m.b.v. studiewijzers) doorgegeven. Vaak zal het mogelijk zijn deze leerlingen te begeleiden met behulp van de elektronische leeromgeving (elo). In dit geval kan de leerling ook opdrachten inleveren via de elo. Het afnemen van toetsen via de elo behoort eveneens tot de mogelijkheden. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van de diensten van het instituut voor educatie van zieke leerlingen. Met ouders en leerling wordt overlegd over de faciliteiten die de leerling geboden kunnen worden.

Leerlingen met een lichamelijke handicap

De school staat positief tegenover het opnemen van leerlingen met een handicap. Wel is hierbij een voorwaarde dat de school tegemoet kan komen aan de specifieke begeleidingsbehoefte. De toelatingscommissie neemt hierover een beslissing en houdt bij haar oordeel rekening met de mogelijke inzet van ambulante begeleiding.

Visueel of auditief gehandicapte leerlingen en leerlingen met een spraakstoornis kunnen gebruik maken van apparatuur en worden zo mogelijk begeleid door een gespecialiseerde docent eventueel in samenwerking met een ambulant begeleider. Deze gaat met leerling en ouders na op welke manier er rekening kan worden gehouden met de behoeften van de betrokken leerling.

Leerlingen met een gedragsstoornis en/of een psychiatrisch probleem

Ten aanzien van leerlingen met een gedragsstoornis (oppositieel gedrag, ADHD, autisme, etc.) overleggen docenten en mentoren in het onderwijsteam over de vraag in hoeverre het standaard handelingsplan voor de betreffende stoornis (zie bijlagen) kan worden toegepast. Indien nodig wordt een individueel handelingsplan opgesteld.

Leerlingen met een psychiatrisch probleem (bijv. neiging tot zelfverwonding, eetstoornissen, depressiviteit) kunnen in beperkte mate ondersteund worden. Doorgaans wordt er snel deskundige hulp ingeroepen rechtstreeks of via het ZAT. De school kan in bepaalde gevallen leerlingen ondersteunen bij het gaande houden van het leerproces door rekening te houden met de aandoening.

Deel IV De organisatie van de begeleiding

vanuit de optiek van leerlingen met een specifieke leerbehoefte

Het team

De docenten overleggen regelmatig met elkaar. Mede door de kleinschaligheid is er goed onderling overleg. Het team draagt een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor leerlingen, elkaar, het onderwijs en de organisatie.

Tijdens de ELB vergaderingen worden zaken besproken die het onderwijs en de begeleiding van klassen en leerlingen betreffen. Hierbij komen ook de leerlingen met specifieke leerbehoeften aan de orde.

Taken en functies onderwijzend personeel

- **De docent**

De docent verzorgt de vaklessen volgens het daarvoor afgesproken programma. Tevens verzorgt hij de ondersteuning van de (zorg)leerling op pedagogisch en didactisch gebied in en buiten de les.

Hij signaleert mogelijke specifieke leerbehoeften en meldt die bij de mentor of de teamleider. Hij noteert per rapportperiode in SOM gegevens over capaciteiten, inzet en motivatie. Hij neemt deel aan de leerling besprekingen. Hij voert de handelingsafspraken uit, die op de leerling besprekingen afgesproken zijn. De afspraken staan in de bureau map. Hij geeft aan wanneer de leerling gebruik moet maken van extra begeleidingsmogelijkheden.

Hij verricht activiteiten in het kader van het keuzeproces van de leerling. Bij de lessen zijn de uitgangspunten: 'de 5 rollen van de docent'.

- **De teamleider**

De teamleider geeft leiding aan het team en is verantwoordelijk voor de activiteiten in school. Hij coördineert tevens de verslaggeving door de mentoren aan de ouders over de vorderingen van de leerlingen en volgt nauwgezet het verzuim. Na toestemming van de ouders kan hij een leerling ter bespreking voordragen in het Zorg Advies Team (ZAT).

- **De mentor**

Ten aanzien van het welbevinden van de leerling heeft de mentor een spilfunctie.

De mentor geeft altijd les aan zijn klas en heeft een wekelijks mentoruur of mentormoment. Hij communiceert met de lesgevende docenten om tot afstemming te komen over de pedagogisch-didactische aanpak. Hij kan waar nodig leerlingen inbrengen in de ELB. De hulpvraag wordt in overleg met de leerlingen (eventueel ouders) vastgesteld. Na bespreking rapporteert hij bij de leerlingen (en ouders).

- **De decaan**

De decaan stuurt het proces van de oriëntatie op studie en beroep aan. In dit proces besteedt hij bijzondere aandacht aan leerlingen met een specifieke problematiek, met wie bij in-, door en uitstroom rekening gehouden moet worden.

- **De faalangstreductietrainer**

De faalangstreductietrainer organiseert mede de afname van de SSAT (school specifieke angsttest) en SVL (schoolvragenlijst) om leerlingen met faalangst te signaleren. Zij organiseert gesprekken met leerlingen / ouders en verstrekt informatie. Daarnaast geeft zij de faalangstreductietrainingen.

▪ **De dyslexiebegeleider**

De dyslexiebegeleider is betrokken bij de screeningsonderzoeken van de dyslectische leerlingen en verstrekken de dyslexiepassen. Zij verzorgt de dyslexiebegeleiding aan de gesignaleerde leerlingen en organiseert een informatieavond voor ouders.

Taken en functies onderwijsondersteunend personeel.

Niet alleen conciërge, maar ook de technische onderwijsassistent (toa), onderwijsassistent en administratieve medewerkers hebben een rol in de ondersteuning van leerlingen en de signalering van problemen. Met de docenten vormen zij het team van medewerkers dat samen de vragen van de leerlingen probeert te beantwoorden.

Deskundigheidsbevordering

Docenten worden gestimuleerd zich te ontwikkelen ten aanzien van het onderwijs aan en de begeleiding van leerlingen met afwijkende leervragen en afwijkend gedrag. Vanuit het team kunnen eigen ontwikkelingsvragen geformuleerd worden, waar zoveel mogelijk aan tegemoet gekomen wordt. Het samenwerkingsverband biedt op dit gebied veel scholingsmogelijkheden aan.

Personeelszorg

Indien een personeelslid van Godfried Richter - bijvoorbeeld door de confrontatie met problemen of gedrag van leerlingen - behoefte heeft aan een gesprek met een deskundige dan biedt de school daartoe de gelegenheid. De vestigingsdirecteur zal dit op eigen initiatief of op verzoek van de betrokkene inbrengen in het maandelijks School Medisch Overleg.

Klassensamenstelling en -grootte

De klassen worden zoveel mogelijk homogeen ingedeeld naar niveau, waarbij in een aantal klassen de dakpanconstructie (lesgeven en becijferen op twee niveaus) wordt gehanteerd. De maximale klassengrootte die wordt nagestreefd, is 28 op het vmbo en 32 op havo en vwo.

Plaatsing en bevordering

Leerlingen kunnen – in uitzonderlijke gevallen en afhankelijk van hun functioneren – gedurende het schooljaar in een andere klas geplaatst worden. Dit wordt besproken in het onderwijsteam en/of met de teamleider. Pas na overeenstemming met ouders en leerling wordt de overplaatsing uitgevoerd.

De bevorderingsnormen en plaatsingsrichtlijnen worden jaarlijks gepubliceerd in de Schoolgids. In de bevorderingsnormen is een bespreekzone opgenomen. Dankzij deze ruimte kan het docententeam naast de cijfers ook andere kwaliteiten van de leerlingen in de bespreking betrekken en zo rekening houden met de specifieke leerbehoeften van de leerling.

Contacten met de ouders

Als de studieresultaten of het sociaal-emotioneel functioneren hiertoe aanleiding geven, neemt de mentor contact op met de ouders. Ook een vakdocent kan in het functioneren van een leerling aanleiding zien om, na overleg met de mentor, contact op te nemen met de ouders. Ouders worden nadrukkelijk uitgenodigd om ook van hun kant te overleggen met de mentor of de vakdocent over de voortgang of het welbevinden van hun kind.

Ouders zijn daarnaast van harte welkom op informatieavonden of ouderspreekavonden.

Ouders worden actief betrokken bij de faalangstreductietraining. Gedurende de hele cursus, van elk zo'n tien bijeenkomsten, worden de ouders twee keer verwacht op de speciale momenten voor ouders.

Daarnaast wordt het participeren in bijvoorbeeld de ouderraad en de vestigingsmedezeggenschapsraad (VMR) gestimuleerd.

Administratie van begeleidingsgegevens

Van alle nieuw toegelaten leerlingen wordt een dossier samengesteld. In het dossier zit - voor zover aanwezig - het aanmeldingsformulier, het onderwijskundig rapport van de basisschool, de Cito-eindtoets, de NIO en aanvullende testen en toetsen.

De relevante gegevens uit het leerling dossier worden opgenomen in een elektronisch leerlingvolgsysteem en aangevuld met dossiernotities, begeleidingsplannen (voor rugzakleerlingen), gediagnosticeerde gedrags- en leerproblemen, handelingsplannen en paramedische gegevens. Het leerlingvolgsysteem kan geraadpleegd worden door alle begeleiders van de betreffende leerling. Mentor en teamleider hebben ook schrijfrechten.

Testen en toetsen

Met betrekking tot de studiebegeleiding:

- Citotoets en Nio. De Cito-eindtoets van de basisschool geeft een indicatie van de op de basisschool vergaarde kennis en vaardigheden. De Nio-test geeft een beeld van het intelligentieprofiel van de leerling. Op basis hiervan wordt door een orthopedagoog of psycholoog een indicatie gegeven van het maximaal haalbare onderwijsniveau van de leerling. De onderdelen van de Nio geven samen met een test van het ruimtelijk inzicht een beeld van drie belangrijke vaardigheden: opnemen, begrijpen en toepassen.
- Screening dyslexie. Doorgaans wordt gebruik gemaakt van 'Brus' en 'Klepel' voor technisch lezen, 'de tekenbeet' voor stil lezen en 'Het wonderlijke weer' voor spelling. Deze toetsen worden aanbevolen door het Protocol dyslexie voortgezet onderwijs.
- Alle leerlingen worden op Nederlandse taal getoetst met het programma 'Diataal'.
- Het startniveau van rekenen wordt getoetst met behulp van de 'nulmeting'.

Met betrekking tot de sociaal-emotionele begeleiding

- In de onderbouw wordt gebruik gemaakt van de Schoolvragenlijst (SVL) en de Situatie Specifieke Angst Test (SSAT) ter informatie van de mentor en als signaleringsinstrument voor de faalangstreductietrainingen.

Met betrekking tot keuzebegeleiding:

- De testen in de methode "Keuze Dossier" ten behoeve van de begeleiding van de sector- en profielkeuze.

Bijlagen

Bijlage 1

Dyslexieprotocol

1. De leerlingendossiers van klas 1 worden voor aanvang van het schooljaar gescreend op dyslectische leerlingen. Deze leerlingen krijgen een korte introductie over:
 - de begeleiding van dyslectische leerlingen op GR;
 - de faciliteiten van dyslectische leerlingen.In een vroeg stadium (1^e week) worden de namen van deze leerlingen bekend gemaakt bij de docenten, zodat deze rekening kunnen houden met hun dyslexie.
2. Leerlingen die op de basisschool gedurende langere tijd remedial teaching kregen (minimaal ½ jaar + hp) voor lezen en voor wie de “lijst vermoeden” al is ingevuld worden indien mogelijk, al voor de zomervakantie getest.
3. De collega's – met name de nieuwe collega's – worden zo snel mogelijk (3^e week) op de hoogte gebracht van de op school geldende regels en ontvangen een overzicht.
4. De overige leerlingen in klas 1 worden gescreend op dyslexie. Alle leerlingen maken een zinnendictee, een stilleestest en een woorddictee. De leerlingen waarvan het vermoeden bestaat dat zij dyslectisch zijn, worden vervolgens verder getest door middel van Brus/Klepel + Buistoetsen.
5. Indien uit deze tests het vermoeden van dyslexie komt, kan de leerling in overleg met de ouders doorverwezen worden naar MicroConsult voor nader onderzoek.
6. Na de uitslag van de dyslexietest inventariseren de dyslexiebegeleiders de problemen en behoeften van elke leerling. Aan de hand hiervan maken zij per leerling een dyslexiekaart.
7. De dyslexiebegeleider maakt aan het begin van het schooljaar een lijst volgens een vast format met faciliteiten van dyslectische leerlingen bij repetities en schoolexamen. Deze wordt uitgereikt aan alle docenten. Zij houden rekening met deze leerlingen bij het vervaardigen van de toetsen.
Mogelijkheden: vergrote letter – verlengde toetstijd – koptelefoon bij luistertoetsen – Daisy – stelopdrachten Nederlands en Engels op computer – Sprint Plus
8. De teamleider vraagt de benodigde faciliteiten aan voor het centraal examen.
9. De dyslectische leerlingen van klas 1 krijgen een training aangeboden. In deze training komt behalve lees- en spellingsoefeningen het leren omgaan met dyslexie aan de orde.
10. De leerlingen van klas 2 en hoger met een zwaardere vorm van dyslexie worden in kleine groepjes (in een enkel geval individueel) begeleid. Dit gebeurt op vrijwillige basis.

Bijlage 2

Dyslexiebegeleiding

Dyslectische leerlingen komen op GR in aanmerking voor een aantal faciliteiten. Hieronder een overzicht van de geldende afspraken.

Indicatiestelling

Een beperkt aantal leerlingen komt met een dyslexierapport van de basisschool. De overige leerlingen in klas 1 worden (met behulp van een zinnendictee, stilleestest en twee tests technisch lezen) gescreend op dyslexie. De leerlingen van wie het vermoeden bestaat dat zij dyslectisch zijn, worden vervolgens getest door Micro Consult.

Training

De dyslectische leerlingen van klas 1 een training aangeboden. In deze training komt, naast lees- en spellingsoefeningen, het leren omgaan met dyslexie aan de orde.

Faciliteiten

Onderbouw

Dyslectische leerlingen krijgen een dyslexiekaart, die zij samen met de mentor invullen. Op grond hiervan kunnen zij op een aantal faciliteiten aanspraak maken:

<ul style="list-style-type: none">☐ Extra tijd voor schriftelijke overhoringen, proefwerken, examens luisteroefeningen of vermindering van vragen.☐ Schriftelijke opdrachten e.d. op papier in Arial 14, A4.☐ Kopieën van dictaten, oefeningen, bordschema's.☐ Aangepaste beoordeling voor spelling Nederlands en de moderne vreemde talen.☐ Extra mondelinge overhoringen bij de volgende vakken:<ul style="list-style-type: none">☐ _____☐ _____☐ _____	<ul style="list-style-type: none">☐ Gebruik van overhoorprogramma's voor talen:<ul style="list-style-type: none">☐ _____☐ _____☐ _____☐ Gebruik van software bij de verschillende methodes.☐ Gebruik van websites bij de verschillende methodes☐ Bij misbruik van hulpmiddelen tijdens toetsen vervalt het recht op gebruik van die middelen.
<ul style="list-style-type: none">☐ Dispensaties voor:<ul style="list-style-type: none">☐ Spellingtoetsen☐ Onvoorbereide leesbeurten☐ _____☐ _____	<p>Extra hulpmiddelen:</p> <ul style="list-style-type: none">☐ gebruik laptop☐ daisy speler / software☐ Dediconboeken☐ Sprint Plus☐ _____

Dispensatie spelfouten dyslectische leerlingen bij Nederlands

Voor dyslectische leerlingen worden de volgende richtlijnen gehanteerd bij de becijfering van toetsen en werkstukken:

1. Als de inhoud belangrijker is dan de spelling (bijvoorbeeld bij een brief of een werkstuk) wordt voor spelfouten in totaal niet meer afgetrokken dan 1 punt;
2. Bij een toets over een specifieke spellingsregel tellen deze fouten mee als bij andere leerlingen. Alle andere fouten tellen voor $\frac{1}{4}$ mee;
3. Bij een spellingstoets met apart geleerde (dictee)woordjes tellen de fouten in geleerde woordjes voor $\frac{1}{2}$ mee, alle andere fouten tellen mee voor $\frac{1}{4}$
4. Soms worden toetsen (gedeeltelijk) mondeling afgenomen;
5. Laptop + spellingcontrole, voorleesprogramma, Sprint Plus.

Dispensatie spelfouten dyslectische leerlingen bij Moderne Vreemde Talen

Voor dyslectische leerlingen worden de volgende richtlijnen gehanteerd bij de becijfering van toetsen en werkstukken:

Als de inhoud belangrijker is dan de spelling (bijvoorbeeld bij een brief of een werkstuk) wordt er coulant gerekend. Spelfouten leiden nooit tot aftrek van meer dan 1 punt.

Bovenbouw (Vmbo en Tweede Fase)

Bij het schoolexamen kunnen dyslectische leerlingen, mits zij een dyslexieverklaring hebben, in aanmerking komen voor:

- extra tijd: bij een toets van 50 minuten 10 minuten tijdverlenging, bij een toets van 100 minuten 20 minuten tijdverlenging en bij een toets van 150 minuten 30 minuten tijdverlenging;
- Extra tijd bij luisteroefeningen (langere pauzes);
- Opgaven in vergroot lettertype, indien niet op Arial 12 aangeboden;
- Leerlingen kunnen zich inschrijven voor de faciliteit Sprint plus of Daisy;
- Leerlingen kunnen zich inschrijven voor de faciliteit schrijven op de computer;

Bij het CSE (centraal schriftelijk examen) zijn er de volgende mogelijkheden:

- Tijdverlenging van een half uur;
- Gebruik van een laptop;
- Gebruik van een koptelefoon bij teksten;
- Gebruik van een Daisyspeler.

Deze faciliteiten dienen tijdig, voor 1 november, te worden aangevraagd door de school. De betreffende leerling dient een dyslexieverklaring te bezitten.

Ontheffing

Vwo

Leerlingen met dyslexie hebben officieel het wettelijk recht om ontheffing voor Frans of Duits aan te vragen op VWO.

Ook geeft de wet het bevoegd gezag van de scholen (directeur of rector) de mogelijkheid om in bijzondere gevallen leerlingen een aangepast lesprogramma aan te bieden voor Frans of Duits.

Lang niet alle leerlingen met dyslexie hebben deze aanpassing nodig en zij vallen daardoor niet onder de zogenoemde bijzondere gevallen. Het gaat hier dus om leerlingen met dyslexie, waarvoor de vreemde talen een zeer ernstig struikelblok vormen.

Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat een leerling vanwege problemen met Frans of Duits gedwongen zou worden naar een opleiding op een lager niveau uit te wijken, dan waarvoor hij of zij in principe wel de capaciteiten heeft.

In dat geval kan het bevoegd gezag (directeur of rector) op grond van artikel 26^e lid 4 van het inrichtingsbesluit WVO een aangepast lesprogramma verlenen voor Frans of Duits. Scholen hoeven hiervoor geen toestemming te vragen aan de inspectie.

Het aangepaste programma voor Duits of Frans kan bestaan uit 3 onderdelen:

1. Spelfouten worden niet meegerekend;
2. Fonetisch gespelde woorden worden niet fout gerekend;
3. Leerlingen besteden een beperkte tijd aan het huiswerk.

Leerlingen besteden maximaal een half uur aan het huiswerk, een half uur aan een schriftelijke overhoring en een uur aan een proefwerk. In overleg met de docent kan afgesproken worden dat bepaalde huiswerkopdrachten of bepaalde opdrachten in een toets niet gemaakt hoeven te worden. Hiervoor zijn standaard brieven beschikbaar.

Als een leerling in de loop van een cursusjaar toestemming krijgt voor het volgen van een aangepast programma, blijven de cijfers die tot dat moment zijn behaald staan. Bij de laatste rapportvergadering kan rekening gehouden worden met het feit dat de leerling een aangepast programma gevolgd heeft. Een commissie, bestaande uit de conrector onderwijs, de teamleider en de dyslexiebegeleider adviseert de rapportenvergadering.

Verantwoording

Wanneer de onderwijsinspecteur daar om vraagt, moeten een school wel kunnen verantwoorden waarom zij een leerling op grond van artikel 26e lid 5 van het inrichtingsbesluit WVO een aangepast lesprogramma verlenen en hoe dit aangepaste lesprogramma wordt ingevuld.

Vmbo

Voor Vmbo-leerlingen is de mogelijkheid tot ontheffing voor Frans of Duits geregeld in de wet. Sinds 1 augustus 2006 staat in artikel 11d sub 1 van de Wet op het voortgezet onderwijs dat het bevoegd gezag van de school na overleg met ouders en leerling ontheffing mag verlenen voor onderdelen van het onderwijsprogramma.

Procedure

Een leerling (of zijn ouders) kan via de Remedial Teacher een verzoek tot ontheffing of een aangepast lesprogramma indienen bij de teamleider. Het verzoek tot ontheffing wordt in behandeling genomen door een daartoe ingestelde commissie, bestaande uit de teamleider, de mentor en de dyslexiebegeleider. Deze betreft in haar overwegingen:

- De vraag of de leerling op de juiste wijze gebruik maakt van de aangeboden faciliteiten;
- De vraag of de (tweede of derde) moderne vreemde taal daadwerkelijk een probleem is voor het behouden van het niveau of het behalen van het diploma;
- Het oordeel van de docenten over de inzet en de capaciteiten van de betreffende leerling;
- Eventuele alternatieve oplossingen.

De directie neemt op grond van de bevindingen van de commissie een besluit.

Wat verwachten wij van docenten?

Wij verwachten van de docenten dat zij dyslexie serieus nemen. Een dyslexiebeleid zal alleen vruchten afwerpen als het beleid gedragen wordt door alle docenten. Dyslexie is een complex probleem.

Dyslectische leerlingen zijn niet dom of lui, hun falen is geen onwil. Deze leerlingen doen vaak extra hun best, besteden vele uren aan huiswerk en behalen dan nog een onvoldoende. Dubbel pijnlijk is het als ze naast het slechte cijfer ook nog de opmerking krijgen dat ze harder moeten werken. Veel leerlingen verliezen hun zelfvertrouwen, worden gespannen en faalangstig of geven het op: 'Zie je wel dat het niet lukt'. Ze vermijden tenslotte, zoals iedere gezonde volwassene, datgene waar ze moeite mee hebben. Eenmaal gemaakte schoolafspraken dienen door alle docenten gehanteerd te worden. Voor dyslectische leerlingen is het van cruciaal belang dat het dyslexiebeleid van een school goed geregeld is en bekend bij alle docenten. Dyslexie is niet alleen het probleem voor de docenten talen, maar voor alle vakdocenten. Eenduidigheid in de aanpak en begeleiding in de klas is van groot belang. De docenten krijgen hiervoor de volgende tips:

1. Zet een D-tje in je agenda bij de namen van deze leerlingen en onthoud om wie het gaat.
2. Zet het huiswerk op het bord en licht het mondeling toe. Doe dat niet vlak voor de bel gaat, maar op een rustig moment. Geef duidelijk aan wat er als resultaat verwacht wordt.
3. Overhoor deze leerlingen niet alleen schriftelijk. Mondeling kunnen ze vaak beter laten zien waartoe ze in staat zijn.
4. Geef ze extra tijd voor proefwerken en schriftelijke overhoringen.
5. Zet opgaven voor proefwerken en schriftelijke overhoringen op papier. Dicteer ze niet en laat ze niet van het bord overschrijven. De kans dat de opdracht dan fout op papier komt, is groot.
6. Typ de opgaven en zorg voor een goede overzichtelijke lay-out. Niet (te sterk) verkleinen. OB Arial 14. BB Arial 12.
7. Geef deze leerlingen ruim van tevoren aan, wanneer ze een leesbeurt in de klas krijgen. Geef aan welk stuk ze moeten lezen, zodat ze thuis kunnen oefenen.
8. Streep spelfouten bij hen niet aan in werk dat niet direct op spelling gericht is.
9. Grote hoeveelheden huiswerk, met name woordjes, zijn funest voor de prestaties en de motivatie. Help de leerlingen om de stof in kleinere gedeeltes te verdelen en die vaak te herhalen. Grote woordjesrepetities kunnen misschien in twee gedeeltes overhoord worden.
10. Geef, als het enigszins kan, goede en foutloze kopieën van dictaten en oefeningen die ze moeten leren. Of controleer de schriften.
11. Geef ze, zeker als ze er zelf om komen vragen, een extra kans. Het komt namelijk regelmatig voor, dat ze iets goed geleerd hebben, maar het de volgende dag helemaal kwijt zijn! Heel frustrerend!

Ouderbijdrage

De dyslexiebegeleiding behoort tot de basiszorg en is gratis. Indien nader onderzoek bij MicroConsult noodzakelijk is, wordt hiervoor een eigen bijdrage gevraagd.

Bijlage 3

Faalangstreductietrainingen

Op Godfried Richter wordt training aangeboden aan leerlingen die op de een of andere wijze last hebben van faalangst.

Gemiddeld hebben in een klas van dertig leerlingen twee à drie kinderen last van faalangst. Omdat is gebleken dat het afnemen van de Schoolvragenlijst (SVL) niet in alle gevallen leidt tot het signaleren van alle faalangstige leerlingen wordt ook de Situatie Specifieke Angst Test (SSAT) bij leerlingen afgenomen.

In klas 1 wordt in de vormingslessen aandacht besteed aan gevoelens van onzekerheid en de manieren waarop je daarmee om kunt gaan.

De leerlingen die volgens de SVL plus SSAT (afgenomen in klas 1 of later in sommige gevallen) faalangst hebben, komen in aanmerking voor de faalangstreductietraining (FRT). De leerlingen worden per brief uitgenodigd om een informatiebijeenkomst bij te wonen ter introductie van de training.

Na deze eerste bijeenkomst kunnen de leerlingen samen met hun ouders beslissen of ze daadwerkelijk willen deelnemen aan de training. Deelname aan de training is dus niet verplicht.

De training bestaat uit 9 bijeenkomsten waarvan 2 keer de ouders uitgenodigd worden. De training start rond februari. Er is een terugkomdag aan het begin van het volgende leerjaar.

Voor de leerlingen in de (school)examenfase bestaat de mogelijkheid een programma te volgen voor Begeleiding van Leerlingen met Examenvrees (BLE).

Bijlage 4

Overzicht van personen die betrokken zijn bij de leerlingbegeleiding

1e lijn	aard van de begeleiding	vorm van de begeleiding
Docenten	Begeleiding op gebied van studie (vak), sociaal-emotioneel, oriëntatie op studie en beroep	Vaklessen, bijwerkuur, toetsen, gesprekken met leerlingen, ouders
Mentoren	Begeleiding op gebied van studie (algemeen), sociaal-emotioneel, oriëntatie op studie en beroep	Mentorlessen, gesprekken met leerlingen, ouders, testen (o.a. Nio, Schoolvragenlijst)
2e lijn (Zorgteam)		
Teamleider	Sociaal-emotioneel, studie	Gesprekken met leerlingen, docenten, ouders, testen, doorverwijzing naar schoolmaatschappelijk werker
Decaan	Vakken-/beroepskeuze, lob, osb	Gesprekken met leerlingen, ouders, testen
Remedial Teacher	Dyslexie	Dyslexiebegeleiding, testen
Mentoren Faalangst/Remedial Teacher (FRT'er)	Onzekerheid/faalangst Faalangst alle klassen Examenvrees	Mentorlessen Faalangstreductietraining Examenvreestraining
Mentor + Remedial Teacher + Zorg Coördinator	Begeleiding autistische leerlingen	Gesprekken met leerlingen, docenten
Zorg Coördinator	Begeleiding slechtziende leerlingen	Gesprekken met leerlingen, docenten
Vertrouwenspersonen/ speciale leerlingbegeleiders	Sociaal-emotioneel	Gesprekken met leerlingen
Schoolmaatschappelijk werk (SMW)	Begeleiding leerlingen met psychiatrische problemen	Gesprekken met leerlingen, docenten
Begeleider Passend Onderwijs (BPO)	Leerlingen met leerproblemen van diverse aard. Leerlingen met arrangementen	Gesprekken met leerlingen/ ouders interne/ externe begeleiders. Opstellen handelingsplan

Vertrouwenspersoon	Begeleiding en doorgeleiding klachten over onder meer seksuele intimidatie	Gesprekken met leerlingen, personeelsleden
Zorg Coördinator	Coördinatie (aanvraag) LWOO arrangementen	Contacten met ouders, BPO, CIZE, Cfi, docenten, Teamleider
Media Coach	Problemen door moderne media	Voorlichting leerlingen / team oplossen misbruik

3e lijn

Schoolverpleegkundige van de GGD	Sociaal-emotioneel, gezondheid, seksualiteit	Gesprekken met leerlingen
Schoolmaatschappelijk werker van Flexus Jeugdplein	Sociaal-emotioneel	Gesprekken met leerlingen
Youz	Verslavingsproblematiek	Voorlichting / gesprekken / adviezen
Zorgadviesteam: schoolverpleegkundige, schoolmaatschappelijk werker, betrokken teamleiders, mentoren, leerplichtambtenaar, buurtagent.	Allesomvattend	Afstemming van de begeleiding door de verschillende factoren